

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3007/2018
09.05.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Предрага Трифуновића, председника већа, Звездане Лутовац и Јелене Боровац, чланова већа, у парници тужиоца противтуженог АА из ..., кога заступа пуномоћник Мирослав Марковић, адвокат из ..., против тужене-противтужиље ББ из ..., коју заступа пуномоћник Немања Милошевић, адвокат из ..., ради поверавања малолетне деце, одлучујући о ревизији тужене-противтужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2-598/17 од 21.12.2017. године, у седници већа одржаној дана 09.05.2018. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене-противтужиље, изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж2-598/17 од 21.12.2017. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Параћину П2 бр.62/17 од 11.09.2017. године, ставом првим изреке усвојен је тужбени захтев тужиоца - противтуженог, и малолетна деца странака ВВ рођена ... године у ... и малолетна ГГ рођена ... године у ... поверене су на самостално вршење родитељског права оцу, овде тужиоцу-противтуженом, док тужена-противтужиља као родитељ који не врши родитељско право има право и дужност да малолетну децу издржава, да са њима одржава личне односе и да о питањима која битно утичу на живот деце одлучује заједнички и споразумно са родитељем који врши родитељско право, а као питања која битно утичу на живот детета сматрају се нарочито образовање деце, предузимање већих медицинских захвата над дететом, промена пребивалишта детета и располагање имовином детета велике вредности. Ставом другим изреке одређено је да ће место пребивалишта и становања малолетне деце парничних странака бити место пребивалишта и становања тужиоца – противтуженог. Ставом трећим одређен је начин остваривања личног контакта између тужене-противтужиље и малолетне деце парничних странака на начин и под условима ближе наведеним у овом ставу изреке. Ставом четвртим изреке тужена-противтужиља је обавезана да доприноси издржавању малолетне деце у месечном износу од по 12.500,00 динара, укупно 25.000,00 динара сваког 01-ог до 05-ог у месецу за текући месец почев од 11.09.2017. године па убудуће док за то постоје законски услови или док ова пресуда не буде измењена или укинута уплатом на текући рачун тужиоца – противтуженог. Ставом петим одбијен је као неоснован

тужбени захтев тужиоца – противтуженог да тужена-противтужила доприноси издржавању малолетне деце у месечним износима од по 20.000,00 динара почев од 02.05.2015. па до 10.09.2017. године и за износ од по 7.500,00 динара сваког 01-ог до 05-ог у месецу за текући месец, да заостале а неисплаћене рате исплати одједном уплатом на текући рачун тужиоца – противтуженог. Ставом шестим изреке одбијен је као неоснован противтужбени захтев тужене-противтужиле да се малолетна деца странака повере туженој-противтужили на самостално вршење родитељског права и да отац малолетне деце тужилац – противтужени доприноси њиховом издржавању у месечним износима од по 15.000,00 динара сваког 01-ог до 05-ог у месецу за текући месец уплатом на текући рачун тужене-противтужиле, као и да одржава контакт са малолетном децом сваког другог викенда почев од суботе у 20 часова до недеље у 20 часова, за време летњег годишњег одмора 4 дана непрекидно. Ставом седмим одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Апелациони суд у Крагујевцу је пресудом Гж2-598/17 од 21.12.2017. године одбио жалбу тужене-противтужиле као неосновану и пресуду Основног суда у Параћину П2 бр.62/17 од 11.09.2017. године потврдио у ставу другом и шестом изреке.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужила је изјавила благовремену ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешне примене материјалног права и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр.72/11, 55/14), па је нашао да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности, а у поступку пред другостепеним судом није дошло до пропуста у примени или погрешној примени које од одредаба овог закона, због чега нема повреде из члана 374. став 1. ЗПП на коју се ревизијом неосновано указује.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац АА и тужена ББ су засновали ванбрачну заједницу августа 2009. године из које су рођена њихова малолетна деца и то мал. ВВ ... године и мал. ГГ рођена ... године. До престанка ванбрачне заједнице дошло је средином априла 2013. године када се тужилац иселио из стана тужене у Након тога долази у стан тужене како би децу водио и враћао из обданишта и ноћу када деца спавају али не свакодневно. Тужилац се тако понашао све до 03.03.2014. године када је тужена отишла да живи и ради у Претходно је тог дана на аутобуској станици дала кључ од свог стана тужиоцу, од када је почео поново да живи и у стану тужене са малолетном децом све док се из истог није иселио и прешао да живи у стан своје тетке у коме сада живи. Тужена је приликом доласка из ... у ... за време викенда била са децом у стану и старала се о њима од петка увече па до недеље поподне или понедељка ујутру

када би одлазила да ради у ..., као и у време коришћења годишњег одмора и празника које је проводила у ... или ... са децом. Налазом вештака Института за здравствену заштиту деце и омладине Војводина, -Одељење за дечију психологију и социологију, педагошку и превентивну делатност, утврђене су чињенице да су оба родитеља посматрана појединачно, како самостално тако и у ситуацијама са децом, подобна за вршење родитељског права. Установљене су разлике родитеља у смислу родитељске подобности које се првенствено односе на евидентиране васпитне стилове, емоционалну топлину као катализатора даљег психичког развоја деце и схватање значаја васпитно едукативног контекста за даљи развој малолетне деце.

У односу на процену психичког статуса малолетне ВВ и ГГ и њихову везаност за родитеље, према мишљењу вештака института оба детета су актуелног уредног, интелектуалног и емоционалног развоја, везана су за оба родитеља и установљена је већа приврженост оцу АА. Вештаци су мишљења да малолетну децу треба поверити оцу на самостално вршење родитељског права, из разлога што би поверавање деце, сада мајци довело до емоционалне поремећености имајући у виду узраст деце, однос родитеља са децом, досадашњу негу и бригу оца о деци и да би премештање деце у нову средину довело до поремећаја у животима, навикама, дружењу деце, досадашњем животу који је проистекао из ситуације развода и самог судског процеса и у довољној мери компромитовао емоционалну стабилност малолетне деце, да би сваки следећи стрес па и нова средина евентуално резултирала јављање психопатолошких тегоба код деце. У најбољем интересу деце је подршка примарне породице тужиоца и њихово понашање, брига коју нуди отац деци, а која се и до сада показала адекватном. Према мишљењу вештака имајући у виду најбољи интерес малолетне деце, уз посебан осврт на карактеристике личности, заинтересованост мајке за преузимање улоге самосталног носиоца родитељског права, као и да малолетна деца треба да остварују што интензивнији контакт са мајком, предложили су два – три викенда за редом од петка до недеље да проводе код мајке, а да први петак након трећег викенда у периоду од 14 до 20 часова проводе са мајком у ... као и да летње, зимске распусте и државне празнике проводе наизменично са оба родитеља подједнако. Вештаци су имали у виду чињеницу, да је у моменту када је тужена отишла од деце у ..., малолетна ВВ рођена ... године, имала ... године и ... месеца а малолетна ГГ рођена ... године, била је стара ... године. Малолетна ВВ има непуних ... година, и ученик је ... разреда ОШ „ДД“ у ..., а малолетна ГГ сада има ... година и ... месеци и у школској ... години уписана је у предшколску установу „ЂЂ“. Тужилац је власник кафеа „ЕЕ“, мајка је запослена као економиста у банци, остварује месечну зараду од око 80.000,00 динара, и нема обавезу да издржава друга лица.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да је у најбољем интересу малолетне деце, да се о њима стара отац, односно да он врши самостално родитељско право.

Чланом 3. став 1. Конвенције о правима детета (Службени лист СРЈ бр. 15/90) прописано је да у свим активностима које се тичу деце без обзира да ли их

предузимају јавне или приватне институције социјалног старања, судови, административни органи или законодавна тела, од првенственог су значаја најбољи интереси детета.

Ставом другим истог члана предвиђено је да ће се детету обезбедити таква заштита и брига која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља и других лица која су за дете одговорна.

Полазећи од начела из члана 6. став 1. Породичног закона да је свако дужан да се руководи најбољим интересима детета у свим активностима које се тичу детета, исти закон у члану 61. утврђујући права детета, прописује да дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи а та се пракса може ограничити само судском одлуком. Дефинишући смисао родитељског права закон у члану 67. прописује да је родитељско право изведено из дужности родитеља и да постоји само у мери у којој је потребно за заштиту личности права и интереса детета. У складу са наведеним треба тумачити и одредбу закона из члана 68. о праву родитеља да се стара о детету, у смислу његовог учешћа у чувању, подизању и васпитању детета и слично.

Наиме, родитељско право је лично право и врши се искључиво у најбољем интересу детета. Садржина родитељског права обухвата старање о детету, чување и подизање, васпитање и образовање, његово заступање и издржавање, као и управљање и располагање имовином детета. Сва ова права и дужности има родитељ коме је дете поверено, што значи да се други родитељ који не живи са дететом не лишава родитељског права. При томе, имајући у виду цитиране законске одредбе, интерес малолетног детета је приоритетан у одлучивању о свим питањима, па и о питањима вршења родитељског права над малолетном децом (ВВ и ГГ) као и начин одржавања личних односа између тужене и малолетне деце у овом случају.

Најбољи интерес детета је правни стандард који се цени према околностима сваког конкретног случаја, а заштита интереса детета је одлучујућа околност која се цени приликом доношења одлуке о поверавању малолетне деце једном од родитеља да врше родитељско право. Најбољи интерес малолетног детета се мора сагледавати према околностима које су присутне у тренутку када се о неком праву детета одлучује, а у сагледавању тог интереса суд треба да прибавља мишљење и стручних установа, органа старатељства пре свега. Ванбрачна заједница између странака је престала средином априла 2013. године, када су малолетна деца парничних странака имала ... године и ... месеца (мал. ВВ) односно ... године (мал. ГГ), и од тада живе са оцем. Имајући у виду утврђене чињенице да се деца у средини у којој живе са оцем осећају заштићено, сигурно, да су прихваћена у социјалној средини у којој живе од рођења, да остварују позитивне образовне резултате, да отац има позитивни, емотивни, васпитни, социјални и развојни утицај на њих, да поседује одговарајуће родитељске капацитете, да препозна и на задовољавајући начин реагује на потребе малолетне деце, да су оба детета актуелног, уредног, интелектуалног и емоционалног развоја, при чему је опсервацијом установљена већа приврженост оцу, овде

тужиоцу – противтуженом, Врховни касациони суд налази да је правилан закључак нижестепених судова, да је у најбољем интересу малолетне деце да се о деци самостално стара отац, и да он врши самостално родитељско право.

Ово из разлога што је приликом доношења одлуке о постављеном тужбеном и противтужбеном захтеву, суд имао у виду налаз и мишљење Института за здравствену заштиту деце и омладине Војводине и све друге околности; да је мајка напустила децу, пошто је отишла да живи и ради у други град (...) када су биле веома мале, да се отац константно бринуо о деци, како то произилази из налаза вештака, неуобичајено за мушкарца, да су деца емотивно везана за оца, а имајући у виду везаност деце за мајку, да се отац брине о деци од одласка тужене на рад у ..., па и сада. Судови су имали у виду и чињеницу да би поверавање деце сада мајци довело до емоционалне поремећености имајући у виду узраст деце, однос родитеља са децом, досадашњу негу и бригу оца о деци и да би пресељење деце у нову средину довело до поремећаја у животу, навикама, дружењу деце у досадашњем животу, који је проистекао из ситуације престанка ванбрачне заједнице, самог судског процеса и у довољној мери компромитовао емоционалну стабилност малолетне деце, да би овакав следећи стрес па и нова средина евентуално резултирала јављањем психопатолошких тегоба код деце. При томе је од значаја за развој и најбољи интерес деце подршка примарне породице тужиоца и њихово понашање, брига коју нуди отац, а који се и до сада показао адекватним, обзиром да су малолетна деца уредног, интелектуалног и емоционалног развоја.

При свему томе овај суд је ценио ревизијско истицање да суд приликом одлучивања у првостепеном поступку, није прибавио мишљење органа старатељства као једине стручне институције, која је у складу са Породичним законом надлежна да одлучује о поверавању малолетне деце, чиме је повредио одредбу из члана 270. Породичног закона, али налази да се ови разлози ревизије не могу прихватити.

У току поступка је на предлог Центра за социјални рад ... из ..., обављено вештачење преко Института за здравствену заштиту деце и омладине Војводине из ... коју је предложила тужена-противтужила као једну од институција преко које треба обавити вештачење са чиме се тужилац сагласио. Задатак вештака је био да на основу доказа који се налазе у списима предмета и других потребних доказа изврше процену психичког статуса и родитељске подобности странака и малолетне деце и везаност малолетне деце за родитеље и да на основу добијених резултата дају стручно мишљење коме од родитеља треба поверити малолетну децу странака на самостално вршење родитељског права.

У налазу и мишљењу института наведено је да су вештачење спровела два вештака института које су налазе потписали и то Дејана Јанков и Мр.сци. Душко Вуковић. Вештаци су мишљења да самостално вршење родитељског права над малолетном децом треба поверити оцу, овде тужиоцу. Разлог оваквом становишту пронашли су првенствено у потенцијалним последицама по даљи адекватан емоционални и интелектуални развој који би измештање деце у нову средину

донео. При изради налаза узето је у обзир да је тужена као мајка извесни дужи временски период одсуствовала из живота деце у времену које је изузетно важно за формирање личности малолетне деце. Тиме је у значајној мери угрозила сопствену могућност за блискост коју мајке обично имају будући да је у узрасту деце од једне до три године то веома важно и значајно од периода од три до пет година. Код малолетне деце странака су баш у том временском периоду (код мал. ВВ и мал. ГГ) установљене последице те одсутности, па је у извесној мери личност мајке, овде тужене-противтужиље изгубила на могућности да ужива потпуну емотивну приврженост оба детета. Вештак Дејана Јанков се изјаснила, да је познато да стресне ситуације и те како утичу на промену стања личности и да је пресељење један од стресова који је негде у самом врху, набрајањем тежине стреса који утиче на личност након чега може доћи до појаве трауматског стања личности за које је потребан и временски рок и стручна помоћ и пажња и подршка, поготову деци која нису способна да се самостално прилагоде на нове животне околности и на нове особе у окружењу, на нове навике, а да аутоматски не могу да буду свесни потребе за оваквим пресељењем, односно променом, јер су на узрасту када не владају сопственим мотивима. Налаз и стручно мишљење вештака института достављен је Центру за социјални рад ... који је на основу истог доставио налаз и мишљење од 11.08.2017. године у коме је стручна служба за заштиту деце и младих Центра за социјални рад у ..., на основу контакта са оцем, овде тужиоцем, малолетном децом, увидом у Извештај Центра за социјални рад ..., као и анализом постојеће документације и усмерене процене констатовала да у односу на претходни период извештавања, деца живе у безбедном и сигурном окружењу, обезбеђене здравствене заштите, са основном негом и чувањем, социоекономски и стамбено су збринуте, уредног су психофизичког статуса и постигнућа по свим статусима, задовољене су емоционалне потребе деце, редовно одржавају личне односе са оба родитеља, изграђен је идентитет и осећај припадности и базичне сигурности. Малолетна деца и даље у континуитету остварују личне односе са мајком, родитељем са којим не живе, сваког викенда по предложеном моделу, па је на основу свега овога мишљење стручног тима Центра да је у интересу малолетне деце да отац самостално врши родитељско право а да деца остварују редовно личне односе са мајком по постојаћем моделу.

Осим тога из извешаја Градског центра за социјални рад у ..., одељење ... од 11.07.2017. године, произилази закључак центра да из угла једностране процене родитељских капацитета мајка има потребне родитељске потенцијале и способности да се стара о малолетној деци, поседује потребне услове психофизичке и материјалне основе да организује бригу о деци. Имајући у виду да је стручна служба Центра за социјални рад ... у ... у дужем периоду пратила породицу, да су малолетна деца доступна и тиме је могућа њихова партиципација, уз вероватне увиде релације мајке и деце, сматрају да Центар за социјални рад ... у ... располаже комплетним сазнањима од зачаја за формирање става о родитељу који треба да обавља непосредну бригу о девојчицама те су сагласни са предлогом тог центра. Исто се односи на аспект формулисања модела будућих контаката деце и родитеља са којим не живе.

Уз извештај Центра за социјални рад ... у ..., достављено је и мишљење социјалног радника ЖЖ која је дала мишљење и предлог да отац АА има довољног потенцијала и мотивације да се самостално брине о малолетној деци која већ дуже време живе у његовом домаћинству, да он активно препознаје и задовољава потребе деце и штити њихов интерес. Сматра да деца нису онемогућена од стране оца да имају редовне и квалитетне личне односе са мајком и да она има могућност активног учешћа у њиховом одрастању, те да актуелни животни аранжман одговара потребама оба детета на начин на који се оба родитеља ангажују око деце и доноси задовољавање и стимулисање њихових развојних потреба и да деца живе у сигурном, безбедном и по њима добром породичном окружењу. Исто мишљење је достављено и од стране психолога Центра за социјални рад ... у

Имајући у виду налаз мишљење вештака Института за здравствену заштиту деце и омладине Војводине, као релевантне, стручне и непристрасне установе као и мишљење са подлогом стручног тима Центра за социјални рад ... у ..., као објективно, стручно и дато у најбољем интересу малолетне деце, и по оцени Врховног касационог суда правилан је закључак нижестепених судова да је у најбољем интересу малолетне деце, да се о деци самостално стара отац, односно да он врши самостално родитељско право, из чега произилази да се неосновано ревизијом указује на погрешну примену материјалног права из члана 270. Породичног закона. При томе треба имати у виду и да малолетна деца парничних странака за сада остварују редован и задовољавајући контакт са мајком, на који начин се остварује и васпитна улога мајке која је потребна деци у узрасту у којем се сада она налазе, што ће имати утицаја на даљи психофизички развој деце као и евентуално њихову одлуку у каснијем животном добу када буду потпуно зреле и способне да искажу своје жеље и да се самостално определе са којим родитељем желе да живе у будућности.

Осталим наводима ревизије се не доводи у сумњу правилност закључка нижестепених судова да се тужиоцу као оцу повери самостално вршење родитељског права над малолетном децом.

Из свега изложеног, на основу члана 414. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као изреци.

**Председник већа – судија
Предраг Трифуновић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић